

AUTENTIK MATERIALLAR ORQALI TALABALARDA MANTIQIY TAFAKKURNI RIVOJLANTIRISHDA DIDAKTIK MUAMMOLAR

Nematova Zebo Tursunboyevna,
o'qituvchi Buxoro davlat tibbiyot instituti

Annotatsiya. Mantiqiy tafakkurni rivojlantirish 21-asrning har qanday o'quvchisi uchun asosiy ko'nikmalardan biri hisoblanadi. Ushbu tadqiqot birinchi kurs bakalavriyat talabalari orasida autentik materiallardan foydalangan holda mantiqiy tafakkurni rivojlantirishga qaratilgan. Ushbu maqola, shuningdek, autentik materiallardan foydalanishning afzalliklariga, va sinfda autentik materiallardan foydalangan holda mantiqiy tafakkurni rivojlantirish uchun ishlatiladigan turli usullarga qaratilgan. Ushbu tadqiqot uchun asl materiallar gazetalar, jurnallar, broshyuralar va h.k.lardan foydalanildi. Talabalar ham autentik ta'lim muhitiga ijobiy javob berishdi. Natija shuni ko'rsatdiki, turli usullar va materiallarni tanlash orqali o'quvchilarning yaxshi tushunishlari va faol ishtirok etishlariga yordam beradi, bu esa mantiqiy tafakkurni rivojlantirishga olib keladi.

Kalit so'zlar: didaktika, o'qitish, o'qitish jarayoni, didaktikaning asosiy kategoriyalari, ta'lim qonuniyatlari, ta'lim tamoyillar, autentik materiallar, chet tili, ikkinchi til, gazeta maqolalari, risolalar, podkastlar, rasmiy yozish, ko'p so'zli iboralar, mantiqiy fikrlash qobiliyatlari.

ДИДАКТИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ЛОГИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ У СТУДЕНТОВ ИСПОЛЬЗУЯ АУТЕНТИЧНЫЕ МАТЕРИАЛЫ

Нематова Зебо Турсунбоевна,
педагог Бухарский государственный медицинский институт

Аннотация. Развитие навыка логического мышления считается одним из ключевых навыков для любого ученика 21 века. Данное исследование направлено на развитие навыков логического мышления на аутентичных материалах у студентов первого курса бакалавриата. Это исследование также фокусируется на преимуществах использования аутентичных материалов, а также на различных методах, используемых для развития навыков логического мышления с использованием аутентичных материалов в классе. В качестве аутентичных материалов, используемых для этого исследования, использовались газеты, журналы, брошюры и т. д. Студенты также положительно отреагировали на аутентичную учебную среду. Результат заключался в том, что выборочный выбор различных методов и материалов может способствовать лучшему пониманию и активному участию учащихся, что приводит к развитию навыков логического мышления.

Ключевые слова: дидактика, обучение, учебный процесс, основные категории дидактики, принципы обучения, принципы воспитания, аутентичные материалы, иностранный язык, второй язык, газетные статьи, брошюры, подкасты, формальное письмо, многословные выражения, навыки логического мышления.

DIDACTIC PROBLEMS IN DEVELOPING LOGICAL THINKING IN STUDENTS THROUGH AUTHENTIC MATERIALS

Nematova Zebo Tursunboyevna,
teacher Bukhara State Medical Institute

Abstract. Developing logical thinking skill is considered to be one of the key skills for any 21st century learner. This study aimed at developing logical thinking skills using authentic materials among the first year undergraduate students. This study also focuses on the advantages of using authentic materials and also various methods used to develop logical thinking skills using authentic materials in the classroom. The authentic materials used for this study are newspapers, magazines, brochures etc. Students also responded positively to the authentic learning environment. The result had the implication that by selectively choosing various methods and materials can promote better understanding and active participation of students that leads to the development of logical thinking skills.

Key words: didactics, teaching, teaching process, main categories of didactics, educational principles, authentic materials, foreign language, second language, newspaper articles, brochures, podcasts, formal writing, multi-word expressions, logical thinking skills.

Kirish. Mantiqiy fikrlash qobiliyati ta'lim sohasida mashhur so'zga aylandi. Bu ko'p bosqichli jarayon bo'lib, unda talabalar yangi bilimlarni tahlil qilishlari va mulohaza yuritishlari va mavjud

bilimlarga integratsiyalashuvi mumkin. Mantiqiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish usullaridan biri bu sinfda aytentik materiallardan foydalanishdir. U gazetalar, jurnallar, filmlar, broshyuralar, reklamalar, adabiyotlar va hokazolarni o'z ichiga oladi. Autentik materiallardan foydalangan holda talabalar haqiqiy hayot tajribasiga ega bo'ladilar va ular tilni chuqurroq va kengroq tushunishadi. Bu talabalarga kundalik hayotda ishlatiladigan maqsadli tilni o'rganishga yordam beradi. "Autentik materiallar ta'limga ijodiy yondashishda qimmatli yordam beradi va maxsus ishlab chiqilgan o'quv dasturi uchun foydalanish mumkin. Ular sinf va haqiqiy dunyo o'rtasidagi ko'prikdir»

Talabalarda mantiqiy fikrni rivojlantirishda didaktikaning ham roli katta. Didaktika pedagogika nazariyasining nisbatan mustaqil qismi bo'lib, unda o'qitish jarayonining umumiy qonuniyatlari ochib beriladi. Didaktikaning so'zma-so'z tarjimai «ta'lim nazariyasi» ma'nosini anglatadi. Didaktika «yunoncha» so'zdan olingan bo'lib, «didacticos» - o'rgatish, o'qitish ma'nosini bildiradi.

Didaktika - ta'lim jarayoni, mazmuni, qonuniyat va tamoyillari, shakl, metod va vositalarini ilmiy asoslab beruvchi ta'lim nazariyasi, pedagogikaning alohida sohasi.

Bu atamani nemis pedagogi V.Ratke (1571-1635) fanga kiritgan, deb hisoblanadi. Didaktika nomi ostida fanni nazariy va metodologik asoslarini tadqiq qiladigan ilmiy fanni tushundi. Didaktikaning fundamental ilmiy asoslari ilk bor Ya.A.Komenskiy tomonidan ishlab chiqilgan. 1657-yilda u chex tilida «Buyuk didaktika» asarini yozdi. Didaktikani Komenskiy «hammani hamma narsaga o'rgatish san'ati» deb tushuntirdi.

«Didaktika» atamasi ilk bor nemis pedagogi Volfgang Ratkening «Didaktika yoki ta'lim san'ati» (1613-yil) deb nomlangan ma'ruzasida qo'llanilgan.

Didaktika ilmiy bilimlar tizimi sifatida birinchi marta chex pedagogi Yan Amos Komenskiyning «Buyuk didaktika» (1657-yil) asarida ochib berilgan.

Didaktikada ta'limni tashkil etishning umumiy masalalari, o'qitish jarayonining mohiyati, ta'limning mazmuni, o'qitish qonuniyatlari, o'qitish tamoyillari, metodlari, uning tashkiliy shakllari yoritiladi.

Pedagog - olimlar yillar davomida ta'lim tizimida Nega o'qitamiz? Nimani o'qitamiz? Qanday o'qitamiz? Qaerda o'qitamiz? kabi savollarga javob izladilar. Didaktika «nimaga o'qitish?», «nimani o'qitish?», «qaerda o'qitish?», «qanday o'qitish?» kabi savollarga javob beradi.

Didaktikaning ob'yekti - o'sib kelayotgan avlodga ijtimoiy tajribalarni, milliy va umuminsoniy madaniyatni tarkib toptirishga yo'naltirilgan faoliyatning asosiy turi hisoblangan ta'lim berishdir.

Didaktikaning predmeti sifatida o'rgatish (o'qituvchi faoliyati) va o'rganish (o'quvchilarning bilish faoliyati), ularning o'zaro harakati aks etadi.

Bularning barchasi o'qituvchining ta'limiy, tarbiyaviy, rivojlantiruvchi vazifalarini amalga oshirishida o'z aksini topmog'i lozim. Ana shu asosdan kelib chiqib aytish mumkinki, ta'lim jarayonida o'qituvchi o'quvchilariga qo'lga kiritilgan bilimlarni o'rgatadi. O'quv faoliyatida ularni ko'nikma va malakalar bilan qurollantiradi. Shu bilan bir paytda u o'quvchilarda dunyoqarash va axloq normalarini hosil qiladi, qiziqish va qobiliyatlarni shakllantiradi, ularning bilish faolligini oshiradi. O'qituvchining faoliyati o'quvchi shaxsining maqsadga muvofiq shakllanishiga katta imkoniyatlar ochib beradi. Yanada aniq qilib aytsak, butun o'quv jarayonini rejalashtiradi, ushbu jarayonda o'quvchilar bilan birgalikdagi faoliyatni tashkil etadi. O'quvchilarga qiyinchiliklarni yengib o'tishda yordam beradi hamda ularning bilimlarini va butun ta'lim jarayonini tashxis qiladi. O'z navbatida o'quvchilarning faoliyati o'quv jarayonida o'rganishga, bilim, ko'nikma hamda malakalarni egallashga, o'zini jamiyatga foydali faoliyatga tayyorlashga yo'naltiradi. Ta'lim jarayonida o'quvchilarning faoliyati ko'p qirrali yo'nalgan harakatni ifodalaydi va bu harakat bilishga doir vazifalarni hal qilishda ularga katta yordam beradi.

Didaktika va metodika mustahkam aloqa va o'zaro bog'liqlikda joylashadi. Didaktika o'qitishning umumiy qonuniyatlarini o'rganadi. Aniq bir predmetni o'qitishning o'ziga xos xususiyatlari xususiy metodikalarda ishlab chiqiladi.

Didaktikaning asosiy kategoriyalari. Muayyan fanga xos bo'lgan tushunchalarda insoniyat tomonidan ijtimoiy taraqqiyot jarayonida to'plangan bilimlar aks etadi.

Didaktikaning asosiy kategoriyalari quyidagilardan iborat: o'rgatish, o'rganish, o'qitish, ta'lim, bilim, ko'nikma, malaka, kompetensiya, maqsad, mazmun, tashkil etish, shakl, metod, vosita, natija.

O'rgatish - o'qitish maqsadini amalga oshirish bo'yicha pedagogning tartiblangan faoliyati.

O'rganish - anglash, mashq qilish, va egallangan tajribalar asosida xulq-atvor va faoliyatning yangi shakllarini egallash jarayoni, oldin egallanganlari o'zgaradi.

O'qitish - qo'yilgan maqsadga erishishga yo'naltirilgan pedagog bilan o'quvchilarning tartiblangan o'zaro harakati.

Ta'lim - o'qitish jarayonida egallanadigan bilim, ko'nikma, malakalar, kompetensiya va fikrlash

usullari tizimi.

Bilim - ma'lum bir fanni nazariy o'zlashtirishni aks ettiradigan inson g'oyalari yig'indisi;

Ko'nikma - egallangan bilimlarning aniq xatti-harakatdagi ifodasi, o'zlashtirilgan bilimlarni amaliyotga qo'llash usullarini egallash.

Malaka - avtomatlashgan, biror bir usul bilan bexato bajarish, ko'nikmaning takomillashgan darajasi.

Kompetensiya - egallangan bilim, ko'nikma va malakalarni kundalik va kasbiy faoliyatda qo'llay olish layoqati.

Maqsad - o'qitishning nimaga qaratilganligi, uning kuchlari kelgusida qay yo'sinda safarbar etilishi.

Mazmun - o'qitish jarayonida egallanishi lozim bo'lgan ilmiy bilim, amaliy ko'nikma va malakalar, faoliyat, fikrlash usullari tizimi.

Tashkil etish - qo'yilgan maqsadni samarali amalga oshirish uchun unga zaruriy shaklni taqdim etadigan, aniq mezonlar bo'yicha tartiblangan didaktik jarayon.

Shakl - o'quv jarayonining tashqi ifodasi, uning ichki mohiyati, mantiq'i, mazmuni uchun qobiq.

Metod - o'qitishning maqsad va vazifalariga erishish (amalga oshirish) yo'li.

Vosita - o'quv jarayonining predmetli qo'llab-quvvatlanishi, yangi materialni o'zlashtirish jarayonida o'qituvchi va talabalar tomonidan foydalaniladigan ob'yekt.

Natija - o'quv jarayonining so'nggi mahsuli, belgilangan maqsadlarning amalga oshganlik darajasi.

O'qitish jarayonining ta'limiy vazifasi o'quvchilarda bilim, ko'nikma, malaka va kompetensiyalarni shakllantirishdan iborat. O'qitish natijasi sifatida bilimlarning to'liqligi, chuqurligi, tizimliliigi, anglanganligi, mustahkamligi va amaliy xususiyat kasb etishi muhimdir. Bu kabi holatlar ta'lim jarayonining metodik jihatdan to'g'ri tashkil etilganligini ifodalaydi.

Ta'lim jarayonida o'quvchilarda ular tomonidan o'zlashtirilgan nazariy bilimlar asosida hosil qilingan amaliy ko'nikma va malakalar hamda kompetensiyaning shakllanishi ham alohida ahamiyatga ega.

O'qitishning tarbiyaviy vazifasi ta'lim jarayonida shaxsning ma'naviy-axloqiy va estetik tasavvurlari, xulq-atvori va dunyoqarashi shakllantirilishida o'z ifodasini topadi. Ta'limning tarbiyaviy xususiyati, eng avvalo, ta'lim mazmunida aks etadi. O'qitish jarayonida tarbiyaning ikkinchi omili o'qituvchi va o'quvchilarning munosabatlari, sinfdagi psixologik muhit, o'qitish jarayoni ishtirokchilarining o'zaro munosabatlari, o'quvchilarning idrok etish faoliyatlariga o'qituvchining rahbarligi hisoblanadi.

O'qitishning rivojlantiruvchi vazifasi o'quvchi nutqining, fikrlashi, shaxsning sensorli va harakatlanish sohalari, emotsional-irodaviy, intellektual sohalarni rivojlantirishda o'z aksini topadi. O'qitish jarayonida o'quvchini aqliy rivojlantirish, aqliy faoliyat usullari, analiz qilish, taqqoslash, tasniflash, kuzatish, xulosa chiqarish, ob'yektlarning muhim belgilarini ajrata bilish, faoliyat maqsadi va usullarini aniqlashni bilishga o'rgatish, uning natijalarini tekshirishni malakasini rivojlantirishga erishiladi.

Tadqiqot obyekti va qo'llanilgan metodlar. Biz mantiqiy fikrlash ko'nikmalarini o'rgatish orqali o'qitish jarayonini osonlashtirishimiz mumkin. Ammo biz uni batafsil ko'rib chiqsak, bu oson jarayon emas, didaktik muammolarga ham duch kelishimiz mumkin. Fikrlash tabiiy faoliyatdir va u biz dunyo bilan o'zaro aloqada bo'lganimizda sodir bo'ladi va bu ichki faoliyatdir. Mantiqiy fikrlash ko'nikmalarini o'rgatish ularga yangi tajriba beradi va uzoq muddatli xotirani saqlab qolish orqali o'rganishdan uzoqlashishga yordam beradi.

Autentik materiallar - bu sinflarda ishlatiladigan odatiy materiallardan farq qiladigan materiallar. Ular ko'proq rag'batlantiruvchi, qiziqarli va o'quvchilar uchun turli xil o'rganish uslublariga qaratilgan bo'lib, barcha til ko'nikmalarini va tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish uchun ishlatiladi. Ular pedagogik maqsadlarda yaratilmagan tasvirlar, yozma yoki og'zaki tillar hisoblanadi. Autentik materiallar gazetalar, jurnallar, davriy nashrlar, broshyuralar, filmlar, televizorlar bo'lib o'quv materiallari va boshqalardan farq qilishi mumkin. Agar biz sinflarda autentik materiallardan foydalansak, biz o'quvchilarimizni haqiqiy til bilan tanishtiramiz va ular turli xorijiy tillarda so'zlashuvchilarni tushunishlari mumkin. ESL/EFL o'qituvchilari foydalangan haqiqiy o'quv materiallariga ba'zi misollar keltiradi. U to'rt toifaga bo'lingan:

1. Autentik tinglash/tomoshqa qilish materiallari - teleko'rsatuvlar, viktorina shoulari, multfilmlar, yangiliklar roliklari, filmlar, seriallar, professional audio va lentlangan qisqa hikoyalar va romanlar, radio reklamalar, qo'shiqlar, hujjatli filmlar va savdo maydonchalari.

2. Autentik vizual materiallar - Slaydlar, fotosuratlar, rasmlar, bolalar rasmlari, tayoqchalar rasmlari, so'zsiz ko'cha belgilari, siluyetlar, jurnallar rasmlari, pochta markalari rasmlari, so'zsiz

rasmli kitoblar, shtamplar va rentgen nurlari.

3. Autentik bosma materiallar - gazeta maqolalari, kino reklamalari, munajjimlar haqidagi ruknlar, sport reportajlari, nekroloqlar ruknlari, maslahatlar ustunlari, qo'shiqlar matni, restoran menyulari, ko'cha belgilari, donli qutilar, konfetlar, turistik ma'lumotlar risolalari, universitet kataloglari, telefon kitoblari, xaritalar, televizor, yo'riqnomalar, komikslar, tabriknomalar, oziq-ovqat kuponlari, xabarlar va avtobus jadvallari bilan pinlar.

4. ESL/EFL sinflarida ishlatiladigan Realia (Real dunyo ob'ektlari) - tangalar va valyutalar, buklangan qog'ozlar, devor soatlari, telefonlar, maskalari, o'yinchoqlar va qo'g'irchoqlar, bir nechtasini nomlash mumkin. Realia ko'pincha fikrlarni juda vizual tasvirlash yoki rolli vaziyatlar uchun ishlatiladi.

Oliy ta'limda 1-bosqich talabalariga chet tilini o'rgatishda autentik matnlarni o'qish muhim rol o'ynaydi. O'qish motivatsiyasi chet tilida o'qishni o'zlashtirish orqali bilim chegaralarini kengaytirish uchun uning foydaliligi va zarurligini anglashga asoslanadi.

Lekin ba'zan talabalar haqiqiy matnni o'qiyotganda ko'p so'z, iboralarning ma'nosini tushunmaydilar va lug'atga tez-tez murojaat qilishga majbur bo'lishadi, bu esa o'qishni zerikarli qiladi va qiziqitirmaydi. Shuning uchun o'quvchilarning yosh xususiyatlari va qiziqishlariga mos keladigan matnlarni tanlash juda muhim va hatto zarurdir. Ammo nafaqat yosh xususiyatlarini va qiziqishlarini hisobga olish xorijiy matnni yaxshiroq tushunishga yordam beradi. Nafaqat yangi bilimlarni sinab ko'rish, balki ularni yaxshiroq o'zlashtirishga yordam beradigan bunday mashqlar tizimini tanlash muhimdir.

Autentik materiallardan foydalanish chet tilini o'rganishga qiziqishni oshiradi, nutq faoliyatining barcha turlarini faollashtirishga yordam beradi, o'rganilayotgan til mamlakatlarini madaniyati bilan tanishtiradi, ijtimoiy-madaniy kompetensiyalarni rivojlantiradi.

Chet tili o'qituvchilari o'z ishlarida gazeta va jurnallardagi matnlardan ko'proq foydalanadilar. Bu quyidagicha izohlanadi:

1) davriy nashrlarning matnlari haqiqiy tilni aks ettiradi va shuning uchun katta lingvistik va mavzuli xilma-xillikni ifodalaydi.

2) davriy nashrlar matnlari o'qitish uchun dolzarb ma'lumotlardan foydalanish imkonini beradi.

3) gazeta va jurnallarda dars uchun qiziqarli bo'lgan turli xil materiallarni topishingiz mumkin: maqolalar, intervyular, tarjimai hollar, so'rovnomalar, reklamalar, komikslar, fotosuratlar, reklamalar, multfilmlar va boshqalar.

4) matbuot - jamiyat hayotini o'rganish manbalaridan biri.

Tinglashda haqiqiy materialdan foydalanish ta'limning o'rta bosqichidan boshlab joriy etilishi kerak, chunki talabalar asosiy til jihatlari bo'yicha etarli bilimga ega va haqiqiy matnlardan foydalanish ko'proq mos keladi, chunki bu bosqichda chet tilidan foydalaniladi. ko'proq darajada madaniyat, fan va texnikaning turli sohalarida bilim olish va chuqurlashtirish vositasi sifatida.

Ta'limning o'rta bosqichida tinglash jarayonini tashkil qilishda uning ba'zi xususiyatlarini yodda tutish kerak:

- nutq haqiqiy bo'lishi kerak;

- nutq tezligi tabiiy bo'lishi kerak;

- matnni vizual yordamsiz idrok etish bir yarim-uch daqiqadan oshmasligi kerak, vizual yordam bilan - besh daqiqa;

- eshitish tasvirini artikulyatsiya qilish orqali mustahkamlash nutqni quloq orqali idrok etish jarayonini osonlashtiradi, ayniqsa so'zning shakllangan tasviri hali mustahkamlanmagan yoki biron bir shovqin idrok etishni qiyinlashtiradigan hollarda

- xabarning boshida ifodalangan asosiy ma'lumotlar 100%, oxirida - 70%, xabar o'rtasida - 40% tushuniladi;

- axborotning ortiqcha darajasi tabiiy bo'lishi kerak.

O'quv jarayonida haqiqiy eshitish matnlari quyidagi funktsiyalarni bajaradi:

1) o'qitish, rag'batlantirish, semantikashtirish, standartlashtirish va nazorat-tuzatishni o'z ichiga olgan ta'lim;

2) rivojlanayotgan, ya'ni. xotira, diqqat, fikrlash, kutish va mexanizmlarini rivojlantirish funktsiyasi shaxsiy fazilatlar o'qitish;

3) estetik fazilatlarini tarbiyalash va o'rganilayotgan til mamlakati xalqining madaniyatiga hurmatni tarbiyalash funktsiyalarining birligidan iborat bo'lgan tarbiyaviy ta'sir funktsiyasi.

Autentik materiallar tabiiy til muhiti bilan tanishish illyuziyasini yaratadi, bu esa chet tilini muvaffaqiyatli o'zlashtirishning asosiy omili hisoblanadi. Ta'limning o'rta bosqichida eshitish matni sifatida qo'shiqlar, tele va radio dasturlari, ovozli badiiy matnlar, kundalik muloqot sohasidagi matnlar

kabi haqiqiy eshitish materiallaridan foydalanish mumkin.

Olingan natijalar va ularning tahlili. Mantiqiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish uchun turli xil autentik materiallar qo'llaniladi. Autentik materiallardan foydalangan holda tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishning turli usullari mavjud.

Gazeta: Gazeta uzoq vaqt davomida ta'limning muhim autentik materialiga aylandi. Quyida tanqidiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish uchun gazetaga asoslangan tadbirlar keltirilgan.

- Talabalardan sarlavhasiz turli maqolalar berib, maqolalar sarlavhasini taxmin qilishni so'rang. Ular mazmuniga qarab maqolaning sarlavhasini taxmin qilishlari va tegishli sarlavhani berishlari kerak.

- Ulardan sarlavhalarning etishmayotgan qismini to'ldirishlarini so'rang va ulardan javoblarni topishlarini so'rang.

- Talabalardan gazetadan qiziqarli maqolani tanlashni so'rang va ularga ushbu maqoladan sakkizta tanlangan kalit so'zlarni berishni so'rang va ulardan eng qiziqarli voqeani taklif qilishni so'rang.

- Talabalardan gazetadagi maqolani umumlashtirishni so'rang.

Tasvirlar: Til bilan tasvirlarni o'rgatish orqali biz ularning mantiqiy fikrlash qobiliyatlarini, shuningdek, vizual savodxonlik ko'nikmalarini rivojlantirmoqdamiz. Rasmlar talabalarga ushbu ko'nikmalarni oshirishga yordam beradi. Tasvirlar orqali mantiqiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish uchun bir qator metodlar mavjud. Ular orasida men The Learning Network of New York Times tomonidan taqdim etilgan onlaynda bir nechta qiziqarli metodlar aniqladim. Tasvirlar orqali mantiqiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishning turli usullari.

- Talabalardan rasm asosida sarlavha yozishni so'rang. O'qituvchilar o'quvchilardan rasmini ko'rsatish orqali tegishli sarlavha yozishni so'rashlari mumkin.

- Ochiq savollar bering. Biz o'quvchilarni hech qanday xulosaga yoki to'g'ri javobga olib kelmasdan, tafsilotlarni payqashga va kuzatishga yordam beradigan uchta aldamchi oddiy ochiq savolni berishimiz mumkin.

Bu rasmda nima tasvirlangan?

Sizni shunday deyishga nima majbur qildi?

Yana nimalarni ko'rishingiz mumkin?

Tasvir haqida boshqa talabalarning kuzatishlariga asoslanish

Biz ularga o'z fikrlarini baholash va bog'lashda yordam berish uchun boshqa o'quvchilarning kuzatishlariga izoh berishga undashimiz mumkin. Ushbu turdagi faoliyat talabalarga ingliz tilini o'rganish bilan birga hayotiy ko'nikmalarni shakllantirishga yordam beradi. Bular til o'rganiladigan darslarda oddiy vosita sifatida foydalanish o'rniga tasvirlarning ahamiyatini ko'rsatadigan misollardir.

Qisqa hikoyalar: Talabalarda mantiqiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish uchun qisqa hikoyalar o'rganilishi mumkin. Ular talabalarning madaniy ongi, motivatsiyasi va yuqori tartibli fikrlash qobiliyatlarini oshirish uchun ishlatiladigan moslashuvchan vositalardir. Turli mavzulardagi qisqa hikoyalarni o'qish talabalarga dunyoga boshqacha qarashga yordam beradi. Qisqa hikoyalar yordamida tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishning turli usullari quyidagilardir:

- Talabalarga qahramonlar haqida savollar bering.

- Ulardan voqealar, belgilar va maxsus xususiyatlarni tahlil qilishni so'rang.

- Hikoya nima uchun yozilganligining mantiqiy sabablarini aniqlashni so'rang.

- Ulardan muqobil harakatlarning ehtimoliy oqibatlarini yozishni so'rang.

Xulosa. Mantiqiy tafakkur talabaning shaxsiy va kasbiy hayotida muvaffaqiyat qozonishi uchun zarur bo'lgan bebaho mahorat sifatida qabul qilinadi. O'qituvchi sifatida biz past va yuqori fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish uchun kerakli o'quv maqsadlarini yaratishda puxta va maqsadli bo'lishimiz kerak. Autentik materiallarni tanlab o'qitish dars jarayonini yanada qiziqarli qiladi, o'quvchilar matnga faol javob beradi va muammoli vaziyatlar bilan shug'ullanishga yordam beradi.

Natijalar shuni ko'rsatdiki, barcha o'qituvchilar o'qituvchilik tajribasi va ilmiy darajasidan qat'iy nazar, o'z sinflarida autentik ma'lumotlarni taqdim etishga ijobiy munosabat bildirdilar.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Brown, H.D. (2004). Some practical thoughts about student-critical pedagogy. *The Language Teacher*, 28(7):23-27

2. Moparthy, B. Suresh. (2010). Teacher's beliefs about using authentic materials with special focus on newspapers: A study (Master's Thesis), The English Language Foreign Language University, Hyderabad

3. Peacock, M. (1997). The effect of authentic materials on the motivation of EFL learners. *ELT Journal*, 51(2):144-53.

4. *Thinking Outside the Classroom: Developing Critical Thinking Using Authentic Materials in*

an ELT Classroom- Anu P & Dr. P Bhaskaran Nair

5. Huda, M. (2017). The use of authentic materials in teaching English: Indonesia teachers' perspective in EFL classes. PEOPLE: international Journal of social sciences, 3(2), 1907-27.

6. Jalilov J. Chet tili o'qitish metodikasi, Toshkent .2012

7. Nematova Z. T. Autentik materiallar orqali talabalarda mantiqiy tafakkurni rivojlantirish metodikasi.

Pedagogik Mahorat. Ilmiy-nazariy va metodik jurnal. Buxoro. 2023, № 3